

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen

Samenvatting

Het weerstandsvermogen van de gemeente Vijfheerenlanden is voldoende om mogelijke risico's op te vangen. Dit valt af te leiden uit de voor deze begroting toegepaste actualisatie van de risico's en de nieuwe analysemethode, die uitgaat van de afbouw van structurele risico's en een risicoanalyse op incidentele risico's. Het weerstandsvermogen is na deze analyse nog steeds voldoende en de financiële kengetallen laten een positief beeld zien.

Inleiding

Door risicomanagement toe te passen worden negatieve gebeurtenissen op tijd gesignaleerd, de gevolgen in kaart gebracht en manieren bedacht om de gebeurtenissen te voorkomen. Het helpt daarom bij het realiseren van de gemaakte beloften.

Risicomanagement gaat over de vraag in hoeverre een gemeente in staat is om niet afgedekte risico's op te vangen met gereserveerde financiële middelen. Voldoende weerstandsvermogen zorgt ervoor dat de uitvoering van taken en het voorzieningenniveau bij financiële tegenslagen gegarandeerd blijven. Voldoende weerstandsvermogen gaat over twee vragen:

1. Welke risico's lopen we en wat is de kans en impact hiervan?
2. Wat is de omvang van de weerstandscapaciteit dat daar tegenover staat?

Een gemeente als Vijfheerenlanden loopt tal van risico's, maar heeft ook de nodige kansen. Beiden zijn in meer of mindere mate in te schatten en te beheersen. In deze paragraaf worden vooral de risico's die we lopen belicht. Ook wordt besproken in hoeverre we deze risico's kunnen afdekken vanuit de beschikbare weerstandscapaciteit.

Risicomanagementproces

Gemeentelijke risico's kunnen voortkomen uit bestuurlijk (politieke) besluitvorming, wettelijke aansprakelijkheid, strategische keuzes, financiële samenwerking, het bedrijfsproces en het milieu. Onderwerpen als verbonden partijen, open einde regelingen en grondexploitaties zijn bekende zaken waar de gemeente belangrijke risico's bij loopt.

Risicoprofiel

Er zijn meerdere methoden om een gekwantificeerd risicoprofiel op te stellen, maar voor alle methoden geldt, dat ze geen 100% garantie bieden op volledigheid. Het gaat er immers om risico's zo goed als mogelijk te benoemen. Bij de Kaderbrief 2019 hebben we gekozen voor de pragmatische aanpak en zijn de risico-inventarisaties van de voormalige gemeenten als basis gehanteerd. Daarna zijn de risico's gelabeld aan de hand van onderstaande kansklassen en gevolgklassen.

Kansklassen	Klasse	Gevolgklassen
< 10% (zeer onwaarschijnlijk)	1	< 0,1 mln. (klein/gering)
10-30% (onwaarschijnlijk)	2	€ 0,1 - 0,25 mln (gematigd)
30-50% (mogelijk)	3	€ 0,25 - € 0,5 mln (aanzienlijk)
50-70% (waarschijnlijk)	4	€ 0,5 - € 0,75 mln (ernstig)
70-90% (zeer waarschijnlijk)	5	> € 0,75 mln (zeer ernstig tot rampzalig)

Het is de bedoeling om het risicoprofiel minimaal tweemaal per jaar (bij begroting en rekening) te actualiseren. De risicoscore komt tot stand door de kans te vermenigvuldigen met de impact. Hoe hoger de score, hoe groter het risico.

Structurele en incidentele risico's

In het risicoprofiel wordt onderscheid gemaakt tussen risico's met structurele en incidentele effecten. Risico's met structurele effecten hangen meestal samen met de bedrijfsvoering zoals rente of hogere kosten vanwege een hoger aantal bijstandontvangers. Wanneer dit soort risico's zich voordoet, dienen ook structurele maatregelen genomen te worden of door ze mee te nemen in het financieel meerjarig perspectief. We gaan ervan uit dat zulke risico's in 4 jaar worden opgelost. We nemen daarvoor een buffer op van 2,5 maal het jaarrisico. Bij geleidelijke afbouw in 4 jaar bedragen de risico's namelijk dan 100%-75%-50%-25% van het jaarrisico. In totaal is dit 250% van het jaarbedrag, oftewel een factor 2,5. In die vier jaar wordt het mogelijk om te gaan met het risico.

Wanneer zich een incidenteel risico voordoet, dient dit in principe ineens ten laste van de weerstandscapaciteit (ofwel algemene reserve) te worden gebracht, indien dit niet kan worden opgevangen uit het rekeningresultaat.

Risicoprofiel Vijfheerenlanden

In verband met mogelijke extra organisatie- en wachtgeldkosten door de ambtelijke en bestuurlijke fusie is in 2019 een voorziening van € 2,25 miljoen gevormd ten laste van de algemene reserves. In het risicoprofiel zijn de risicobedragen op nihil gezet (groen gearceerd) aangezien voor deze risicobedragen een voorziening beschikbaar is.

RISICOPROFIEL VIJFHEERENLANDEN

Onderwerp	Risico/oorzaak	Beheersmaatregel	Kans	Gevolg	Bedrag	Risico score %	Meldingsniveau	Bedrag (Nik kans * bedrag * 2,5 of 1 afhankelijk van structureel of incidenteel)	Toelichting
Open einde regelingen									
WWB	Meer aanvragen zonder compensatie via Buijgbudget	Geen, conjunctuurgevoelig	1	3	400.000	3 < 10%	Directeur	100.000	
WMO	Meer aanvragen, zonder compensatie via de algemene uitkering	Geen, wel optie om beleid aan te passen	1	3	400.000	3 < 10%	Directeur	100.000	Dekking uit structureel opgenomen bedrag uit coalitieakkoord
Jeugdzorg	Meer aanvragen, zonder compensatie via de algemene uitkering	Geen, wel optie om beleid (gedeeltelijk) aan te passen	1	5	1.000.000	5 < 10%	Gemeentesecretaris	250.000	Dekking uit structureel opgenomen bedrag uit coalitieakkoord
Jeugdzorg	Het risico dat er geen oplossing is voor 2022 voor de eventueel wegvallende, structurele bijdrage van één miljoen euro voor Jeugdhulp	Waarschijnlijk komt het Rijk zelf met een oplossing voor de structurele bijdrage	1	5	1.000.000	5 < 10%	Gemeentesecretaris	250.000	Dekking uit structureel opgenomen bedrag uit coalitieakkoord
Leerlingenvervoer	Meer aanvragen	Geen	1	4	500.000	4 < 10%	Directeur	125.000	
Overige risico's met structureel effect									
Algemene uitkering	Samen trap af	Geen, meestal gaat trap af gepaard met lagere uitgaven bij de gemeenten	2	5	1.500.000	10 10-30%	College	750.000	
Rentrisico (baten en lasten)	Schommelingen op de geld- en kapitaalmarkt	Hameren van renterisiconorm	3	4	550.000	12 30-50%	College	550.000	
Kapitaalgebederen	Onvoorzien en onverwacht onderfoud aan gebouwen of wegen	Actuele beheerplannen en periodiek inspectie	3	4	550.000	12 30-50%	College	550.000	
Wachgebiedverplichtinge n besluiders	Bij mutaties in het college kunnen wachgebiedverplichtingen ontstaan	Verzekeren dan wel opvangen binnen weerstandsvermogen	3	4	600.000	12 30-50%	College	0	Via begroting 2019 is een voorziening van € 2.250.000 gevormd. Risico van € 600.000 hierdoor op nul gesteld.
Toerekening apparaatskosten aan andere dekkingsbronnen	Wanneer op projecten begrote uren niet worden geschreven ontstaat een andere dekkingsbronnen	Goede bewaking tijdregistratie door teams	2	5	1.000.000	10 10-30%	College	500.000	
Dividend	Meer of minder dividend dan geraamd. Dit is afhankelijk van het dividendbeleid	Geen directe invloed op de winst van de bedrijven en geringe invloed op het dividendbeleid.	2	5	1.000.000	10 10-30%	College	500.000	Uitgaande van verkoop aandelen Eneco. Dividend- verlies dient dan uit opbrengst verkoop opgevangen te worden.
Gemeenschappelijke regelingen	Het algemeen bestuur kan besluiten nemen met financiële consequenties waaraan de gemeente vanwege de constructie gebonden is	Factelijk niet aanwezig	2	5	1.800.000	10 10-30%	College	900.000	
Prijsstijgingen bouwsector	De laatste jaren zijn de voormalige gemeenten bij verschillende investeringen met bouwkostenstijgingen geconfronteerd. Bij 8 miljoen extra investering geeft dit 0,4 miljoen extra jaarlast.	Keuzes maken voor versobering, gebruik andere materialen om kostenstijgingen te beperken	4	3	400.000	12 50-70%	College	600.000	
Personeel	Hogere loonkostenstijging		3	2	200.000	6 30-50%	Gemeentesecretaris	200.000	
Personeel	Lastig vervulbare vacatures waardoor externe inhuur noodzakelijk is	Aantrekkelijke werkgever blijven	5	1		5 70-90%	Gemeentesecretaris	0	Vooralsnog even als risico meegeenomen totdat cao bekend is. Via begroting 2019 is een voorziening van € 2.250.000 gevormd. Risico van € 750.000 hierdoor op nul gesteld.
Huisvesting	Kosten kapitaallasten voor nieuwe huisvesting en het afboeken boekwaarde van oude huisvesting	Op tijd beginnen met een plan voor nieuwe huisvesting	2	5	1.000.000	10 10-30%	College	500.000	
subtotaal structureel								5.875.000	

Onderwerp	Risico/oorzaak	Beheersmaatregel	Kans	Gevolg	Bedrag	Risico score	%	Meldingsniveau	Bedrag (Nik)	Toelichting
Risico's met incidenteel effect										
Ramp c.q. groot incident	Gemeente wordt door bijvoorbeeld het Rijk niet volledig gecompenseerd voor de kosten die gemaakt zijn.	Factelijk niet aanwezig	1	5	1.250.000	5	< 10%	Gemeentesecretaris	125.000	kans * bedrag = 2,5 of afhankelijk van structureel of incidenteel
Rechtspositionele consequenties	Binnen elk bedrijf kunnen situaties aan de orde zijn waarbij er kosten optreden voor besluiten met rechtspositionele consequenties. De gemeente is hiervoor eigen risicozager	Voorziening voor treffen dan wel opvangen binnen weerstandsvermogen	5	4	650.000	20	70-90%	Raad	0	Via begroting 2019 is een voorziening van € 2.250.000 gevormd. Risico van € 520.000 hierdoor op nul gesteld.
Werkdruk	Tekort aan personeel vanwege combinatie bestaande taken en nieuwe taken en hogere kosten vanwege het tijdelijk invullen bestaande vacatures met externen		5	4	500.000	20	70-90%	Raad	0	Via begroting 2019 is een voorziening van € 2.250.000 gevormd. Risico van € 400.000 hierdoor op nul gesteld.
Schade	Schade door eigendom van de gemeente (bijvoorbeeld bomen)	In principe geldt hiervoor de aansprakelijkheidsverzekering van de gemeente, echter bestaat de kans op een ongedekte schade door bijvoorbeeld het ontbreken van actuele inspectie	3	3	400.000	9	30-50%	College	160.000	
Ontikbaarheid vorderingen en leningen	Ontikbaarheid bovenop de voorziening, die normaal bestaat uit 5%	Voorziening oninbaar volgens regels	3	2	200.000	6	30-50%	Gemeentesecretaris	80.000	
Planschade	Niet binnen exploitatieovereenkomsten af te dekken planschaden		1	3	300.000	3	< 10%	Directeur	30.000	
Grondexploitatie	Voor een integraal overzicht wordt het risico profiel uit de MPG voor 100% meegeleid. De huidige prognose laat voor alle complexen een positief resultaat zien. De huidige boekwaarde bedraagt € 17 miljoen, hiervan is 10% als risicobedrag opgenomen	De Meerjarenprognose Grondbeleid wordt jaarlijks geactualiseerd, op basis hiervan worden direct verliezen voorzieningen gevormd wanneer daartoe aanleiding is	2	5	6.600.000	10	10-30%	Raad	1.320.000	In de 1e helft van 2019 wordt Grex Broekgraaf bijgesteld en is nieuw cijfer bekend.
Juridische procedures	Aansprakelijkheidstelling die niet gedekt is onder de voorwaarden van de verzekering	Correcte besluitvorming, maar kan lastig zijn bij belangentegenstellingen	3	2	200.000	6	30-50%	Gemeentesecretaris	80.000	
Frauderisico	Er kan zowel intern als extern bijvoorbeeld gefraudeerd met facturen, kosten voor onderzoek en juridische kosten	Fraudetrisicoanalyse, functiescheiding, budgethoudersregeling, 4-ogen-principe. Ondanks deze maatregelen kan fraude nooit voor 100% worden uitgesloten	2	4	500.000	8	10-30%	College	100.000	
Informativiteit	Naast imagoschade kan de gemeente ook een schadeclaim worden opgelegd bij een datalek	Zoveel mogelijk bewust zijn kweken bij medewerkers, daarnaast worden in 2018 speciale functionarissen aangesteld om toe te zien op de omgang met gegevens	2	4	500.000	8	10-30%	College	100.000	
Omgewingswet	Zowel de invoering van de omgevingswet (onvoldoende compensatie) als het achterblijven van aanvragen omgevingsvergunning kan leiden tot een financieel nadeel	Factelijk niet of nauwelijks op te sturen	3	4	500.000	12	30-50%	College	200.000	
Maatschappelijk vastgoed	Harmonisatie van het beleid op gebied van dorps huizen en ander gemeentelijk vastgoed levert een opwaartse druk op.	Prudent mee omgaan.	5	5	PM	25	70-90%	Raad	0	
Rechtszaak Niemans beton	Tussen Niemans en de gemeente Vianen is in hoger beroep een schadesaai procedure aangehangig bij het Gerechtshof in Den Haag.	Dit is een procedure die nog niet is afgerond.	5	5	PM	25	70-90%	Raad	0	
									subtotaal incidenteel	2.195.000
									totaal	8.070.000

Toelichting bij risicoprofiel

Rekening houdend met de € 2,25 miljoen gevormde voorziening voor organisatiekosten/wachtgelden bedraagt het risicoprofiel voor de begroting 2020 bijna € 8,1 miljoen (+ 2 x PM). Waarvan € 2,2 miljoen incidenteel en zo'n € 5,9 miljoen structureel.

Ten opzichte van de begroting 2019 is het incidentele risicobedrag aanzienlijk gedaald (van € 7,8 miljoen in begroting 2019 naar € 2,2 miljoen in begroting 2020) door het geringere risico op de grondexploitaties (zie afzonderlijke toelichting) en het op nul euro kunnen zetten van enkele risico's op extra organisatiekosten en wachtgelden door vorming van een voorziening. Bovendien zijn bij de jaarrekeningen 2018 de kosten i.v.m. de uittreding uit bepaalde Gemeenschappelijke Regelingen definitief afgerekend. De voor rekening van de gemeente Vijfheerenlanden blijvende uittreedkosten is niet meer als incidenteel risico te worden opgenomen.

Het bedrag aan structurele risico's is daarentegen aanzienlijk hoger (van € 2 miljoen in 2019 naar € 5,9 miljoen in begroting 2020). We hebben nadrukkelijker rekening gehouden met hogere risico's door prijsstijgingen in de bouwsector, toegenomen gevoeligheid voor een sterke rentestijging, hogere bijdragen aan Gemeenschappelijke regelingen.

Claim Niemans (PM raming aan meerkosten boven voorziening van € 10 miljoen)

In het risicoprofiel is de schadeclaim Niemans vooralsnog PM opgenomen. Deze PM-raming betreft het risico dat we als gemeente uiteindelijk meer schade moeten vergoeden dan de € 10 miljoen waarvoor een voorziening is gevormd.

Harmonisatie maatschappelijk vastgoed (PM-risico, incidenteel)

De consequentie van de harmonisatie van beleid inzake het maatschappelijk vastgoed (zoals dorpshuizen) is in het risicoprofiel van de begroting 2019 al PM geraamd. Ook voor de begroting 2020 nog niet te bepalen welk bedrag hiervoor moet worden gereserveerd. De voormalige gemeenten spaarden voorheen via de begroting (Leerdam) door het opnemen van vervangingsinvesteringen via een meerjarig investeringsplan (Vianen en Zederik) maar nader bezien moet worden of dit voldoende is.

Risico's op grondexploitaties: € 1,3 miljoen (incidenteel)

Binnen het risicoprofiel bij de begroting 2019 is nog volledig rekening gehouden met € 6,6 miljoen aan risico's op de grondexploitatie Broekgraaf. Dit risicobedrag had betrekking op een eventuele uitstapsscenario (i.p.v. de voorgenomen bouw van 1.000 woningen stopt de exploitatie met de bouw van 600 woningen). Wanneer dit exit-scenario zou worden toegepast, zou dit tot een tekort op de exploitatie leiden van € 6,6 miljoen. Dit uitstapsscenario is inmiddels niet meer aan de orde waardoor nu nog een risico-inschatting van € 1,3 miljoen resteert.

Tegenover dit risico van € 1,3 miljoen staan begin 2020 zo'n € 12 miljoen aan algemene reserves grondexploitatie. Een negen dubbele dekking. Stel dat we uitgaan van een maximale omvang van de algemene reserve grondexploitaties van € 5 miljoen, kan bij de jaarrekening 2019 € 7 miljoen uit deze reserve worden overgeheveld naar de vrije algemene reserve van de gemeente.

Risico's met PM-raming

Onderstaande risico's zijn nog niet vertaald in een financieel risico omdat er nog te weinig over bekend is.

Specifieke uitkering sport (Spuk)

Na het vervallen van de btw-af trek voor sport heeft het Ministerie van VWS ter vervanging een subsidie ter beschikking gesteld (zie programma 5). De financiële consequenties hiervan zijn nog niet bekend.

Integraal huisvestingsprogramma onderwijs (IHPO)

Het IHPO moet nog opgesteld worden (zie programma 4). Nu is nog niet te overzien of de lasten van dit programma gedekt kunnen worden uit de lasten die nu in de begroting opgenomen zijn. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat ter dekking van deze lasten de stelpost volumeontwikkelingen (deels) ingezet kan worden.

Inburgeringswet

Door het Rijk worden extra middelen voor inburgering ter beschikking gesteld. Op dit moment is het niet duidelijk of deze middelen voldoende zijn om de nieuwe Inburgeringswet te kunnen uitvoeren.

Beschikbare weerstandscapaciteit voor de gemeente Vijfheerenlanden

De geïnventariseerde risico's vertalen zich in een weerstandsbehoefte. Tegenover deze weerstandsbehoefte van de gemeente Vijfheerenlanden staat het beschikbare weerstandsvermogen. Dit is voor deze begroting 2020 opnieuw bepaald aan de hand van de besluitvorming na de Kadernota 2020. Daarnaast is rekening gehouden met verschillende verplichtingen vanuit vaststelling van de begroting 2019 en hierin opgenomen coalitieprogramma alsmede verschillende claims vanuit de voormalige gemeenten de weerstandscapaciteit kunnen beïnvloeden. Ook zijn de resultaten uit de jaarstukken 2018 van de voormalige gemeenten opgenomen.

In onderstaand overzicht zijn deze claims cursief weergegeven.

Bij de bepaling van de per 1-1-2020 aanwezige weerstandscapaciteit is o.a. rekening gehouden met ongeveer € 7,3 miljoen aan verplichtingen van de voormalige gemeente Vianen (€ 5,1 miljoen aan begin 2019 nog uit te voeren investeringen van de investeringsagenda en € 2,2 miljoen aan claims op de algemene reserve grondexploitatie zoals € 1,4 miljoen voor de Populierstraat).

Tevens is rekening gehouden met € 7,1 miljoen aan nadelig saldo op de jaarstukken 2018 van de drie voormalige gemeenten (a.g.v. de verwerking van de uittreedkosten GR-en). Voorzichtigheidshalve zijn we in het overzicht ervan uitgegaan dat het nadelig resultaat in 2019 ten laste van de algemene reserves worden gebracht.

Tegenover deze € 12,3 miljoen aan claims/verplichtingen in 2019 op de algemene reserves staat een toevoeging van € 3,755 miljoen in verband de van het Rijk te ontvangen frictiekostenvergoeding. In de jaren 2020 t/m 2022 ontvangen jaarlijks nog een vergoeding van € 1,658 miljoen per jaar die aan de algemene reserves worden toegevoegd. Daarmee vullen we de algemene reserves weer aan om de in 2016 tot en met 2019 vanuit de algemene reserves voorgeschoten frictiekosten en uittreedkosten GR-en (via resultaat jaarrekeningen 2018).

BEPALING WEERSTANDSVERMOGEN VIJFHEERENLANDEN											
Omschrijving reserves/voorzieningen	1-1-2019	+/- 2019	1-1-2020	+/- 2020	1-1-2021	+/- 2021	1-1-2022	+/- 2022	1-1-2023	+/- 2023	1-1-2024
Algemene reserve (vast deel)	14.936.000	0	14.936.000	0	14.936.000	0	14.936.000	0	14.936.000	0	14.936.000
Algemene reserve/alg. bedrijfsreserve (vrij deel)	14.923.000	-12.815.000	2.108.000	1.523.000	3.631.000	1.577.000	5.208.000	1.577.000	6.785.000	-81.000	6.704.000
- frictiekosten 2019	0	-430.000		0		0		0		0	0
- Storting frictiekostenvergoeding alg. uitk.	0	3.755.000		1.658.000		1.658.000		1.658.000		0	0
- investeringsagenda Vianen (restant)	0	-5.112.000		0		0		0		0	0
- storting grondverkoop de Kandelaar	0	0		PM		0		0		0	PM
- Resultaat jaarrekeningen 2018	0	-7.126.000		0		0		0		0	0
- dekking kosten coalitieakkoord uit verwacht resultaat jaarrek.	0	-850.000		0		0		0		0	0
- dekking incidentele uitgaven coalitieakkoord	0	-380.000		0		0		0		0	0
- Vorming voorziening organisatie voor 100% risico's	0	-2.250.000		0		0		0		0	0
- alboeken boekwaarde Ameide	0	-109.000		0		0		0		0	0
- diverse kleinere claims voormalige gemeenten	0	-313.000		-135.000		-81.000		-81.000		-81.000	-691.000
Resultaat jaarrekeningen 2018	-7.126.000	7.126.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve overlopende posten	383.000	-383.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene reserve gondexploitatie	14.484.000	-2.443.000	12.041.000	0	12.041.000	0	12.041.000	0	12.041.000	0	12.041.000
- vorming voorziening tekort voorzieningencluster Broekgraaf		-285.000									
- claims uit 2017 voormalige gemeente Vianen		-2.158.000									
Reserve industrieterrein (incl. rentetoevoeging)	8.721.000	0	8.721.000	0	8.721.000	0	8.721.000	0	8.721.000	0	8.721.000
Algemene reserves/weerstandsv Vermogen	46.321.000	-8.515.000	37.806.000	1.523.000	39.329.000	1.577.000	40.906.000	1.577.000	42.483.000	-81.000	42.402.000

Het overzicht laat voor 2020 een incidentele weerstandscapaciteit zien van bijna € 38 miljoen. Dit is exclusief de voorzieningen die gevormd zijn voor de claim Niemans (€ 10 miljoen) en de in 2019 gevormde voorziening voor mogelijke extra organisatiekosten (€ 2,25 miljoen).

De weerstandscapaciteit 2020 groeit vervolgens door de jaarlijkse toevoeging van de in 2020 t/m 2022 nog te ontvangen frictiekostenvergoeding naar ruim € 41,5 miljoen (exclusief de voorzieningen voor claim Niemans en organisatiekosten).

Weerstandsratio begroting 2020

Naast de hiervoor beschreven incidentele weerstandscapaciteit uit algemene reserves is in onderstaand overzicht ook de structurele weerstandscapaciteit bepaald door de aanwezige begrotingsruimte en ruimte voor onvoorziene uitgaven op te tellen. Zoals al in de paragraaf lokale heffingen is aangegeven, is er geen ruimte binnen onze belastingcapaciteit. Onze woonlasten zijn zo'n 10% hoger dan het landelijk gemiddelde. Voor onvoorziene uitgaven is € 100.000 beschikbaar. De begrotingsruimte van PM is het gemiddelde meerjarig voordelig saldo op de begrotingen. In totaal komt de structurele ruimte uit op PM. Vanuit deze structurele weerstandscapaciteit dienen de structurele risico's opgevangen te worden.

Structureel			Ratio	Waardering
Onbenutte belastingcapaciteit (zie paragraaf lokale heffingen)	0		> 2,0	uitstekend
Onvoorzien (gemiddeld obv meerjarenbegroting)	100.000		1,5 - 2,0	ruim voldoende
Begrotingsruimte (gemiddeld obv meerjarenbegr)	PM		1,0 - 1,5	voldoende
subtotaal structureel	100.000	A	0,8 - 1,0	matig
Incidenteel			0,6 - 0,8	onvoldoende
Algemene reserves 2020	36.964.000	C	< 0,6	ruim onvoldoende
Totale weerstandscapaciteit	37.064.000	E		

Weerstandsvermogen		Beschikbaar	Benodigd	
Structureel	B	100.000	5.175.000	(*1)
Incidenteel	D	36.964.000	2.195.000	+ 2 x PM (*2)
Totaal	F	37.064.000	7.370.000	
Structureel (A/B)			0,02	
Incidenteel (C/D)			16,84	
Totaal (E/F)			5,03	

(*1): € 0,7 miljoen aan risico's op het sociaal domein zijn niet meegeteld omdat onder de bestemmingsreserves een reserve sociaal domein is opgenomen met een omvang begin 2020 van zo'n € 4,5 miljoen waaruit dergelijke risico's gedekt worden.

Tevens zijn incidentele risico's op hogere organisatiekosten en wachtgeldbestuurders i.v.m. de fusie op nihil gesteld omdat in 2019 hiervoor een voorziening van € 2,25 miljoen is gevormd.

(*2): De in het risicoprofiel VHL opgenomen incidentele risico's inzake claim Niemans en investeringen zijn

PM meegenomen. Voor de claim Niemans is een voorziening van € 10 miljoen beschikbaar.

beschikbaar. De gemeente loopt dus risico voor het definitief toegekende bedrag minus € 10 miljoen.

Het totale weerstandsvermogen wordt als "uitstekend" beoordeeld. Tegenover de € 7,4 miljoen + 2 x PM aan risico's staat voor 2020 ruim € 37 miljoen aan weerstandscapaciteit. De ratio voor 2019 komt uit op 5,0 terwijl een ratio van 1 voldoende is en groter dan 2,0 uitstekend is.

Het overzicht laat ook zien dat onze structurele weerstandscapaciteit beperkt is in vergelijking tot het bedrag aan structurele risico's. Toch is er sprake van een uitstekende waardering omdat de aanwezige incidentele weerstandscapaciteit eerste jaren als dekking kan worden ingezet om opgetreden structurele risico's tijdelijk op te vangen. De gemeente krijgt daarmee tijd om (bezuinigings)maatregelen te treffen om structurele dekking te realiseren.

Het moge duidelijk zijn dat aan de ene kant de definitieve uitkomst van de claim Niemans maar aan de andere kant de verkoopopbrengst aandelenkapitaal Eneco van invloed kan zijn op de nu als uitstekend beoordeelde weerstandsvermogen.

Meerjarige balans en financiële kengetallen

Ook de schuldpositie, solvabiliteit en grondvoorraden van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden zijn voor deze begroting 2020 geactualiseerd, mede op basis van de eindbalansen van de jaarrekening 2018 van de voormalige gemeenten en de BVO. Tevens is rekening gehouden met zo'n € 8 miljoen aan verplichtingen van de voormalige gemeente Vianen die nog op de algemene bedrijfsreserve en algemene reserve grondexploitatie gaan drukken.

Daarnaast is rekening gehouden met de uitvoering van het investeringsplan, de realisatie van nieuwe sportvoorzieningen, nieuwbouw scholen e.d. Hierdoor neemt de schuldpositie voor 2020 sterk toe. De netto schuldquote excl. verstrekte leningen komt voor 2020 bijna op 100% uit ofwel 10% boven de norm van 90% die als voldoende wordt aangemerkt. In meerjarig perspectief daalt de schuldpositie weer tot onder de norm van 90%.

SAMENGESTELDE BALANS VHL EN KENGETALLEN				
Activa	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	1.227	1.204	1.181	1.158
Materiële vaste activa	194.245	189.418	183.564	177.710
Financiële vaste activa	26.699	26.136	25.573	25.010
Vlottende activa				
Voorraden	22.195	17.482	12.665	11.869
Voorzieningen	0	0	0	0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd	16.357	16.357	16.357	16.357
Liquide middelen	1.418	1.418	1.418	1.418
Overlopende activa	3.977	3.977	3.977	3.977
Totaal Activa	266.118	255.992	244.735	237.499
Passiva	Begr. 2020	Begr. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023
Vaste passiva				
Eigen vermogen	57.595	58.479	59.420	58.703
Voorzieningen	26.802	26.924	27.054	27.184
Vaste schulden met een rentetypische looptijd	148.407	137.775	125.447	118.798
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd	20.573	20.073	20.073	20.073
Overlopende passiva	12.741	12.741	12.741	12.741
Totaal Passiva	266.118	255.992	244.735	237.499

Financiële kengetallen	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote incl. verstrekte leningen in %	112,7%	103,0%	96,5%	93,3%
Schuldquote per inwoner in euro	€ 2.710	€ 2.520	€ 2.308	€ 2.198
Netto schuldquote excl. verstrekte leningen in %	99,8%	90,4%	83,6%	80,2%
Schuldquote per inwoner in euro	€ 2.401	€ 2.211	€ 1.999	€ 1.889
Solvabiliteitsratio	21,6%	22,8%	24,3%	24,7%
Grondexploitatie	16,6%	12,9%	9,5%	9,1%
Structurele exploitatieruimte	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
(Onbenutte) belastingcapaciteit	115,5%	115,5%	115,5%	115,5%

Financiële kengetallen	Categorie A Voldoende	Categorie B matig	Categorie C Onvoldoende
Netto schuldquote voor alle verstrekte leningen	< 90%	90%-130%	>130%
Netto schuldquote excl. verstrekte leningen	< 90%	90%-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	> 30%	20%-30%	< 20%
Kengetal grondexploitatie	< 20%	20%-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	Begr en Mrj >0%	Begr of Mrj >0%	Begr en Mrj <0%
(Onbenutte) belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

In het bovenstaande beeld is nog geen rekening gehouden met de consequenties van de claim Niemans en de eventuele verkoop van het aandelenbelang Eneco van de gemeente Vijfheerenlanden. Beiden kunnen aanzienlijke consequenties in positieve of negatieve zin hebben voor de scores op deze financiële kengetallen.

Wat uit het bovengenoemde overzicht direct als eerste opvalt, is de onvoldoende score op de (onbenutte) belastingcapaciteit. We overschrijden de signaleringsgrens van 105% met 13%.

Toch moet dit genuanceerd worden omdat we bij voor bepaling van dit kengetal (zie berekening op volgende pagina) de verwachte gemiddelde woonlasten voor 2020 (€ 855 euro) vergelijken met de gemiddelde woonlasten in Nederland over 2019 (€ 740 euro) omdat de landelijke cijfers voor 2020 nog niet voorhanden zijn.

Daarnaast zijn onze hogere woonlasten voornamelijk het gevolg van de ruim € 100 hogere riool- en afvalstoffenheffing in vergelijking tot het landelijk gemiddelde:

Vijfheerenlanden 2020: € 564, landelijke gemiddelde 2019: € 459. Heffingen die in onze gemeente vanuit het uitgangspunt van kostendekking worden vastgesteld en waarvan de kosten in 2019 sterk zijn toegenomen.

De OZB-lasten voor een huishouden in Vijfheerenlanden zijn daarentegen redelijk vergelijkbaar met de landelijk gemiddelde tarieven. Deze OZB-tarieven zijn echter bepalend in hoeverre er binnen de gemeente nog onbenutte belastingcapaciteit aanwezig is. U bent ongetwijfeld bekend met de artikel 212 saneringssteun regeling. Om als gemeente tot deze regeling te mogen toe treden moet naast 100% kostendekking bij de heffingen het OZB-tarief moet het gewogen gemiddelde tarief voor 2019 minstens 0,1905% zijn. In 2019 is het gewogen gemiddelde tarief in onze gemeente 0,1752% waardoor er nog een ruimte is van 0,0153%. Dit levert bij een totale WOZ-waarde van afgerond € 70 miljoen een onbenutte capaciteit op van ruim € 1.071.000.